

N:o 101.

Af Herr A. Markstedt: Om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om utredning och pröfning af lotsverkets löne- och pensionsstater.

Flerfaldiga anledningar hafva under en längre tid förekommit att fästa uppmärksamheten vid lagstiftningsåtgärder, berörande en af landets viktigaste näringsgrenar: vår sjöfart. Upprepade klagomål och anmärkningar hafva förekommit såväl i form af underdåniga petitioner från enskilde och korporationer som genom motioner vid Riksdagen, och de återkommande anledningarne till missbelåtenhet gifva föga hopp om en snar och något så när tillfredsställande handläggning af frågor, hvilka på så många olikartade sätt och håll kunna ingripa i det allmänna affärslifvet, så länge det genom en föråldrad lagstiftningsformel i detta särskilda fall betages Riksdagen all beskattnings- och lagstiftningsrätt. Huru en näringsgren florerar beror naturligtvis på många omständigheter utanför lagstiftningen, men upprepade och öfverraskande ändringar i beskattningsmetoden under vexlande konjunkturer kunna ej annat än mångenstädes inverka menligt, der företagen varit uppgjorda med beräkning af något så när bestående förhållanden.

Det är ej lång tid sedan en talare här yttrade, att han ej kände »ett enda område för Kongl. Maj:ts administrativa lagstiftningsrätt, der icke resultatet blifvit dåligt, då Kongl. Maj:ts makt sökt ensam göra sig gällande», men han visste ej heller »ett enda område för denna rätt, der icke Riksdagens framställningar och petitioner medfört förbättringar och afskaffat missbruk». Vill man inom området för denna lagstiftningsrätt söka efter exempel på sanningen af den förra delen

utaf detta yttrande, så finnes väl icke något mera talande än de under senare åren tillkomna författningar berörande sjöfarten, tidtals åtföljda af ändringar och förklaringar, framkallade af anmärkningar, som blifvit gjorda till en del redan innan den nya förordningen hunnit tillämpas. Det anförda yttrandets senare del anvisar också den enda utväg, hvarigenom någon möjlig utsigt förefinnes för ändring till ett bättre, den nemligen Regeringsformens 89 § förlämnar Riksdagen rätt att anlita.

Den lagstiftningsformel, som fortfarande öfverlåter åt regeringen ensamt att så experimentera i författningssväg uti frågor af sådan vikt för vår sjöfart och hvilken finnes inryckt i ansvarighetslagen för statsrådets ledamöter af den 10 Februari 1810, § 3, förråder redan genom sin ordställning, huru litet den öfverensstämmer med nutidens uppfattning af förhållanden, då den till Kongl. Maj:ts administrativa lagstiftningsrätt helt kortfattadt öfverlemnar bestämmandet utaf »avgifter, hvilkas föremål äro inrättningar till *enskildas* gemensamma nytta och beqvämlighet, såsom båk-, bro-, färj- och andra avgifter af dylik beskaffenhet.» Sammanställningen med avgifter för inrättningar till mera lokala ändamål än den föreställning man nu för tiden gör sig om lots- och fyrinrättningens uppgift, häntyder på en aflägsen tid, då »båkinrättningen» ansågs likställd med inrättningar till »enskildas gemensamma nytta och beqvämlighet.» — Huru kan man väl i vår tid föreställa sig, att lots- och fyrinrättningen, såsom den nu kallas, både till sin vikt och med de uppoffringar, den af sjöfarten kräfver, till gagn ej allenast för egna, utan äfven alla andra nationers fartyg, som komma inom synområdet vid våra kuster, kan på något sätt betraktas vara till blott för enskildes räkning mera än post- och telegrafverken m. fl. inrättningar?

En historik öfver, huru under tidernas lopp denna avgift tillkommit jemte hvad som intill en senare tid ansetts nödigt att iakttaga, innan några större förändringar vidtogos inom administrationen af denna förvaltningsgren, må lända till prof på olika uppfattningar af huru fyr- och båkmedlen företrädesvis böra användas för att i främsta rummet vara sjöfarten till gagn, men hvarifrån nu anledningar uppstått till varma önskingar om förändring i anordningen af en för densamma så viktig angelägenhet.

I äldre tider erlades s. k. »båkpenningar» endast i vissa hamnar intill år 1758, då en allmän båkavgift fastställdes, dock med bibehållande af de förut enligt kontrakt bestämda fyrpenningarne för underhåll af enskilda personer tillhörande fyrbåkar, äfvensom den båkavgift, hvilken vissa städer förbundit sig att betala. Lyshållningen bestreds af enskilda personer, och föreskrefs i Kongl. brefven den 26 Juni 1804 och den 8

Oktober 1811, att entreprenad deraf skulle utbjudas på allmän auktion. Endast öppna stenkolsfyrrar funnos den tiden och flere år derefter; likasom, enligt Lotsstyrelsens anteckningar, ej voro flere än nio fyrrar att vid våra kuster underhålla, deribland tvenne, Korsö och Landsort, ända till på 1830-talet ännu tillhörde enskilda personer, hvilka för deras underhåll uppburo afgifter af förbigående fartyg. Med den ringa utveckling båkväsendet uppnått 1810 tyckes således den anmärkta ordställningen i den härom ännu gällande bestämmelsen kunna låta förena sig.

Hvad lotsväsendet särskildt beträffar, kan det redan under Carl XI:s regering betraktas som en af staten ordnad inrättning för den allmänna sjöfartens nytta, och har allt från den tiden en mängd förordningar utkommit till dess utveckling och förbättring. Till lotsarne upplätos vissa hemmansdelar efter kusterna att bebo, hvarjemte dem beviljades flere friheter och förmåner mot skyldighet att vägleda sjöfarande. Dessa voro förbundna att endast anlita kronolots mot afgift efter fastställda taxor, men genom de förmåner, som i öfrigt voro lotsarne tillförsäkrade, kunde denna afgift ställas lågt för att i minst möjliga mån betunga sjöfarten. Lotsarne ålåg det äfven att jemte skärgårdsbönder, som bodde närmast lotsfarvattnen, utsätta och underhålla remare, prickar och andra sjömärken, hvilket, enligt ett Kongl. bref af år 1764, betraktades som ett åliggande i stället för väghållning. Inhemska sjöfarten var lotsfri, men sistnämnda år bestämdes, att inhemska fartyg, som ej nyttjade lots, skulle ersätta kostnaden för prickhållningen, och genom seglationsordningen af år 1774 ålades för lotsfria fartyg att vid infart från öppen sjö begagna lots till första lotsombyte. Först med 1827 års lotsförordning upphörde all skyldighet för städer och hemman att bidraga till utprickning af farleder, hvilket derefter öfvertogs af kronan. — Från år 1803 ställes lotsväsendet och båk-inrättningen under den då inrättade Förvaltningens af sjöärendena styrelse och kontroll, och lotsverkets chef var i detta embetsverk ledamot och föredragande för dithörande mål ända intill senare tider. Genom Kongl. bref den 24 Februari 1809 förenades lotsväsendet och båkinrättningen med den då nyligen uppsatta sjömätningsscorpens, hvars chef förordnades vara öfverdirektör och ledamot i Förvaltningen af sjöärendena samt officerarne vid corpsets att tillika vara distriktschefer vid lotsverket. Corpsets, militäriskt ordnad, åtnjöt aflöning och resekostnadsersättning på stat lika med fältmätningsscorpsets samt inqvartering efter grad. Under sådana förhållanden tillkom bestämmelsen rörande administrativa lagstiftningen uti ansvarighetslagen för statsrådets ledamöter af den 10 Februari 1810. — På sätt då var ordnad måste man

tänka sig administrationskostnaden böra utgöra en obetydlighet och båkafgiften ansetts kunna räcka till någon förbättring af lotsinrättningarne. Det märkliga riksdagsbeslut, som nära nog samtidigt eller den 2 Maj 1810 afgafs i detta hänseende, innehåller i dess 24 paragraf:

»Sedan vi, genom erhållna upplysningar, funnit fullkomligen styrkt, såväl att de medel, hvilka under titel af lots- och båkafgift till staten influtit, blifvit till ett icke obetydligt belopp dragna från deras egentliga bestämmelse, som ock att lotsinrättningarne på de flesta rikets kuster äro vida under hvad de för ändamålet borde vara, hafva vi, till vinnande af önskade förbättringar, ansett åtskilliga nya stadganden derutinnan blifva nödiga, hvilka, i underdånighet öfverlemnade till Kongl. Maj:ts nådiga pröfning och åtgärd, förnämligast åsyfta lots- och båkfondens användande till bestämda föremål under särskild titel, och uppdragandet af inrättningens styrelse åt en direktion under ordförande af chefen för sjömätningsscorpserne.»

Men några sådana stadganden hördes aldrig af ifrån regeringen. Frågan blef ihjeltegad, och huru båkfonden fortfarande fått användas till *obestämda* föremål, derpå hafva vi haft särdeles talande bevis äfven i vår tid. År 1824 upplöstes sjömätningsscorpserne och särskild lotsdirektör blef sedan chef för lots- och fyrinrättningen och ledamot i Sjöförvaltningen.

Så länge alla frågor rörande lots- och fyrväsendets ekonomi handlades utaf Förvaltningen af sjöärendena, låg dock deri någon garanti mot omogna beslut, ensidig uppfattning och missgrepp, helst i fråga om lagstiftningsförslag. Hvarje gång ett sådant till ny lotsförordning var å bane, afgafs det först utaf särskildt dertill kommitterade, hvar till förvaltningen bilade sina anmärkningar. Den förhöjning af 50 procent i såväl lotstaxor som fyr- och båkafgiften, hvilken tillkom genom Kungörelsen den 4 Maj 1858, föranleddes af en framställning från Riksdagen af den 18 December 1857. Från förvaltningen afgafs år 1861 förslag till ny lotsförordning, hvilket, sedan det varit öfverlemnadt till granskning af handelsföreningarne i åtskilliga städer och Generaltullstyrelsen, återställdes till förvaltningen med befallningen att afgifva utlåtande och *nytt förslag* i ämnet till följd af inkomna ansökningar om ytterligare nedsättning i lotspenningar. Året derpå utkom den nya förordningen.

Genom Kongl. brefvet den 21 December 1871 blef lotsverket skildt från Förvaltningen af sjöärendena och förklaradt utgöra ett sjelfständigt embetsverk. Med det samma dag utfärdade reglementet för styrelsen lades i lotsdirektörens hand tillika samma beslutanderätt i de

lotsverkets angelägenheter, som förut tillkommit förvaltningen. Det egentliga skälet, som något talade för den vidtagna förändringen, var att förvänta sig en snabbare behandling af en del löpande mål, som förr måst föredragas i förvaltningen. Men samtidigt var fråga väckt om utfärdandet af nya lotsförfattningar, och under sådana förhållanden var tidpunkten för ett så viktigt steg ej synnerligen lämplig, då som mest behöfdes en erfaren och opartisk auktoritet att yttra sig öfver förslaget. Hvad följden skulle blifva genom att frågan om nya lotsförfattningar uppsköts och öfverlemnades åt lotsverkets nye chef att redigeras, har sedan visat sig i de utkomna författningarnes många öfverklagade brister. Märklig är äfven den motsats i åsikter om lotsverkets tillstånd, som dess styrelse framställer under tvenne påföljande år. I embetsberättelsen af den 1 Juni 1874 yttrar sig nemligen styrelsen, under en chef med mångårig erfarenhet: »Genom fyr- och båkaavgiftens år 1858 skedda förhöjning i förening med sjöfartens tillväxt ökades under tidrymden 1864—1873 inkomsterna genom nämnda afgift så, att de lemnat ej allenast tillgångar till bestridande af den betydligt ökade aflöning, som från och med år 1864 lots- och fyrpersonalen tillkommit, samt öfriga utgifter, enligt nådigt fastställda årliga underhållsstater för lots- och fyrinrättningen, utan äfven öfverskott till betäckande af högst betydliga kostnader, såsom bil. litt. G. och I. samt här nedan intagna sammandrag närmare utvisa, för arbeten och anskaffningar till lots- och fyrinrättningens förbättrande.» Men den 22 December 1875 afgafs till Kongl. Maj:t af samma styrelse, med den nye ombildaren till chef, ett förslag till lots- och fyrinrättningens ombildning, deri framhölls den betänkliga ställning sagda inrättning iråkat, och i synnerhet behöfligheten af en allmän förbättring i löneinkomsterna för dess personal. Efter blott ett par månaders förvaltning fann styrelsens nye chef, att »lotsverkets behållningar blifvit helt och hållet uttömda och att dess inkomster nedgått, på samma gång behofven högst betydligt ökats.» Så motstridiga åsikter borde väl förtjenat undergå en noggrannare pröfning af erfarne, utanför intressena stående män, innan ombildningarne tillätos forcera sig väg. — Det omnämnda förslaget, innehållande en mängd nya hugskott och löften om deraf väntade betydliga »besparingar» och storartade resultat, framhöll dock i främsta rummet som en nödvändighet att få fyr- och båkaavgiften förhöjd för afhjelpande af den iråkade betänkliga ställningen. Hvad som dock ansågs viktigast visade sig snart. År 1877 utfärdades nemligen den nya aflöningsstaten, hvarigenom aflöningen för Lotsstyrelsens personal höjdes från och med samma år och, för att ej stå ensam, äfven fyrpersonalens. Behöfligheten deraf för den

senare förekom dock så mycket mindre brådskande, som dittills aldrig mött någon svårighet att få duglig personal antagen mot förutvarande villkor. Från den 1 April 1881, då lotsförfattningarne trädde i kraft, tillämpades äfven den nya aflöningsstaten för befälet och lotspersonalen. Samtidigt har öfvergångs- och indragnings- jemte pensionsstat för styrelsen och lotsverkets öfriga personal blifvit upprättad att utgå af fyr- och båkmedlen, enligt Kongl. brefvet till Lotsstyrelsen den 15 Februari 1881 angående de nya författningarne. — Fyr- och båkafgiftens höjande var, som sagdt, en nödvändigt villkor härför, hvadan den från 26 öre per ton för segel- och 18 öre för ångfartyg, såsom den förut utgjorde, från den 1 April 1877 höjdes till 30 öre per ton, lika för segel- och ångfartyg, hvari dock sedan modifikationer måste göras. — Det hittills märkligaste resultatet af bebådade besparingar har emellertid varit, att endast aflönings-, indragnings- och pensionsstaterna för personalen blifvit betydligt högre än lotsverkets hela utgiftsstat var för omkring 10 år tillbaka. Aflönings- och pensionsstaterna tillsammans uppgå nemligen till 735,921 kronor enligt förelagda uppgifter på staterna förlidet år. — Lotsverkets samtliga utgiftsstaten för år 1872 utgjorde 647,960 kronor enligt Lotsstyrelsens berättelse af 1874, bil. litt. B. — Författaren till ombildningsförslaget af år 1875 tyckes dock hafva förutsett, att de ökade båkmedlen ej kunde ensamt förslå till de ökade behofven, då han (sid. 38) föreslår att jemväl söka »af statsmedlen erhålla nödigt understöd».

Då man härjemte tager i betraktande: att Lotsstyrelsens chef blifvit försatt i tillfälle att i egenskap af Konungens rådgifvare motivera och förorda egna förslag, afgifna från ett embetsverk, hvarinom personella fördelar till stor del berodde på framgången deraf; att efter det förslaget till lotsförordningen varit öfverlemnadt till handelsföreningars, Kommerskollegii och Generaltullstyrelsens granskning och hörande, Lotsstyrelsen haft endast att afgifva »påminnelser» vid de inkomna utlåtandena, enligt förutnämnda Kongl. bref den 15 Februari 1881; så må ej kunna förnekas, att härvid de skattdragandes intresse blifvit nog ringa tillgodosett mot hvad som iaktogs, då förslag afgafs utaf Förvaltningen af sjöärendena till 1862 års lotsförordning, såsom förut är visadt. Om än den lag en gång kunde stiftas, som åt Kongl. Maj:t öfverlät att bestämma om båkafgiften till »enskildas gemensamma nytta och bekvämlighet», är ordalydelsen alltför tvetydig för att skäligen böra kvarstå till tjenst för nutidens tillämpningssätt.

Följer nu i ordningen att tillse, hvad de skattdragande, sjöfartens målsmän, vunnit af ombildningen och huru långt *öfverskotten af båkmedlen* räckt till nybyggnader sedan år 1875, i jemförelse med hvad under

föregående perioder kunnat uträttas. Jemför man förteckningarne på befintliga fyrar, som äro upptagna i Lotsstyrelsens officiella berättelser för åren 1874 och 1882, så finner man, att sammanlagda värdet af under dessa år nytillkomna 14 stycken fyrar endast uppgår till 96,305 kronor. — Ett större belopp är dock nedlagdt i det flytande experimentet, ett fyrfartyg af trä med ångmaskin på 25 hästkrafter, för en kostnad af 170,849 kr. Skilnaden i de äldre fyrarnes värden för de båda åren angifver derjemte en tillökning af omkring 150,000 kronor, dock obekant, huru mycket häraf kommer på *fyrbyggnaders underhåll*, hvilket skall aföras i *underhålls- och omkostnadsstaten* och således ej tillika kan beräknas hafva utgått från öfverskottet af båkmedlen utöfver stat. Men om äfven hela detta belopp tillägges de föregående, skulle totalsumman belöpa sig till 417,154 kronor, hvilket, fördeladt på de sex åren från och med 1876, utgör i medeltal omkring 70,000 kronor årligen. — Till tullverket influtna fyr- och båkafgifter under en del af dessa år hafva utgjort enligt Riksdagens revisorers berättelse och tullverkets deri intagna uppgifter:

År 1876	936,263 kronor,
” 1880	1,191,473 ”
” 1881	1,314,180 ”

Under förlidet är inflöt öfver halfannan million. Mest bidragande orsak till denna stegring är den ökade båkafgiften, men för det sistförflutna året synnerligast genom tillämpningen af ett nytt mätningssystem för fartyg.

Hvad åter under den föregående perioden blifvit uträttadt inhemtas från Lotsstyrelsens den 1 Juni 1874 afgifna officiella berättelse, bil. litt. G. Af sammandraget finner man, att nybyggnads- och förändringskostnaden af fyrar från år 1864 till och med 1873 utgjort 1,942,779 kronor, utom till påföljande års arbeten anvisade 150,000 kronor, eller i medeltal 194,278 kronor årligen. Härförutom aflemnades år 1869, enligt bil. litt. I., till Riksgäldskontoret att såsom reservfond för lots- och fyrinrättningen förvaltas 200,000 kronor, och hade dessutom 293,459 kronor blifvit använda för andra ändamål inom lotsverket, hvarom samma bilaga närmare upplyser, allt af *behållna lots- och fyrmedel* utöfver reservationsanslaget. Influtne fyr- och båkafgifter utgjorde år 1864 omkring 600,000 kronor och stego för hvarje år, tills de år 1873 uppgingo till omkring 950,000 kronor.

Då Kongl. Maj:t förlidet är förelade Riksdagen till godkännande redan fastställda »stater för Lotsstyrelsen och lotsverket», framgick påtagligen från den diskussion, som härvid förekom i Andra Kammaren,

att orsaken till utgången föranleddes af den ringa utredning af ämnet som föregått och okunnigheten om förhållandena inom lotsverket i allmänhet, helst det var första gången den nåden visades Riksdagen att få sig förelagda verkets utgiftsstater, hvarjemte mången önskan uttalade sig att först få en grundligare utredning, innan man beslöt sig för »att slå fast den stat, som var i fråga». — Året är sedan dess förgånget, men någon utsigt till sakens återupptagande med vilkor af »en närmare utredning och pröfning» är ej att förvänta utan initiativ från Riksdagen. Dessutom lär icke heller vara att förutse förminskade anledningar till missbelåtenhet bland för sjöfarten intresserade, så länge Riksdagen ej får annan roll sig tilldelad än att oförberedd blott godkänna länge sedan fastställda regeringsbeslut.

Men af hvad jag haft äran framföra inses, att här är ej allenast fråga om löne- och pensionsreglering; derförutom måste vara till finnandes flere andra anordningar inom lotsverket, hvilka föranledt öfverdrifna anspråk på inkomster från sjöfarten, under det att, som visadt är, värdet af hvad derunder kommit sjöfarten till godo är betydligt förminskadt mot förr, antydande en helt annan hushållningsmetod. Det omnämnda märkliga förslaget till »lots- och fyrinrättningens ombildning» af den 22 December 1875 ger i så fall många upplysningar och anledningar till reflexioner bland fackmän och andra för frågan intresserade.

Efter hvad nu framställt blifvit får jag vördsammast föreslå, att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t göra framställning om:

vidtagande af åtgärd, hvarigenom kunde beredas Riksdagen en önskad utredning och pröfning af löne- och pensionsstater m. m. inom lotsverket, hvilka under föregående riksdag inom Andra Kammaren voro föremål för afhandling;

att lotsverket, varande en inrättning af omfattande vigt för en större allmänhet, ej vidare måtte bibehållas i sin nuvarande undantagsställning, sedan dess styrelse utgör ett sjelfständigt embetsverk, och enligt ansvarighetslagen för statsrådets ledamöter af den 10 Februari 1810 betraktas hafva till föremål endast »enskildas gemensamma nytta och bekvämlighet», utan, hvad kontrollen öfver dess förvaltning beträffar, likställas med telegraf-, postverk och öfriga inrättningar till allmänhetens tjänst. Fyr- och båkafgiften i så fall hänförd till de i Regeringsformens 60 § afsedda

»allmänna afgifter af hvad namn och beskaffenhet som helst», hvilka icke utan Riksdagens samtycke kunna förhöjas.

Om remiss till vederbörligt Utskott får jag vördsamt anhålla.

Stockholm den 9 Mars 1883.

Ant. Markstedt.

Häruti instämmer:

Gustaf Hæggström.

Bilaga.

P. M.

Yttrandet om Kongl. Maj:ts administrativa lagstiftningsrätt faldes af Herr Hedin i Andra Kammaren våren 1882 under diskussion i fråga om ändringar i universitetens examensväsende. Referat derom i Aftonbladet N:o 93, den 24 April.

Berättelsen om båkafgiftens och lotseriets uppkomst och vidare utveckling är hemtad dels från Lotsstyrelsens officiella årsberättelse af den 1 Juni 1874, sid. 15, och dels från Gynthers författningssamling. Se orden: »lotsverket, fyr- och båkafgifter» m. fl., som dermed hafva gemenskap. — Att tillgå i riksdagsbiblioteket.

Uppgiften om fyrarnes ålder: likaledes i 1874 års berättelse, bil. litt. G.

»Riksdagsbeslutet af 1810 föranledde ej till någon åtgärd af regeringen.» Gynthers uppgift. Anledningen härtill förmodar han, besynnerligt nog, skulle varit, att ständerna icke vidare läto höra af sig;

Bih. till Riksd. Prot. 1883. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 27 Häft.

men något yttrande från regeringen med anledning af ständernas hemställan borde väl dessförinnan föregått.

1861 års förslag till ny lotsförordning afgafs utaf lotsdirektören jemte tvenne utsedde andra ledamöter i Förvaltningen, med dess advokatfiskal till sekreterare. — Se marinförvaltningens arkiv.

Reglementet för Lotsstyrelsen af den 21 December 1871 finnes i öfvertryck. (Eges ett exemplar). Se vidare: instruktion för Lotsstyrelsen af den 15 Februari 1881.

I citatet från Lotsstyrelsens berättelse af 1874 omnämnda bilagor tillhöra samma berättelse.

»Transsumt af Lotsstyrelsens underdåniga betänkande af den 22 December 1875 angående lots- och fyrinrättningens ombildning», tryckt 1876, utdelades i en mängd exemplar endast inom lotsverkets personal. — Skall finnas i Sjöförsvarsdepartementet och Lotsstyrelsen.

Om lotsverkets betänkliga ställning m. m.: sid. 4. — Båkaafgiftens förhöjning: pag. 13, 40. Styrelsen och öfrig personal minskas, hvarigenom aflöningen kunde ökas; ekonomisk vinst deraf: pag. 21. Vidare om löneförbättring: pag. 49 och följande. Om *besparingar*: pag. 26, 31, 39, 43. Jemför pag. 36, 37, 38, 62.

Lotsverkets utgiftsstaten för 1877 befordrades till trycket genom förvaltningen af sjöärendena.

Kongl. brefvet till Lotsstyrelsen den 15 Februari 1881 angående nya författningar för lotsverket trycktes för att utdelas inom lotsverkets personal. — Skall finnas i Sjöförsvarsdepartementet och Lotsstyrelsen.

Sist utfärdade staten för lotsverket: Se Andra Kammarans protokoll den 22 Februari 1882, N:o 12.

Kungörelsen den 26 Januari 1877 angående förhöjning af båkaafgiften till 30 öre: Författningssamling N:o 1. (Obs. Förnämsta skälet i ingressen.)